

Tadeusz Sarnowski, Władysław Sutkowski

O dalsze podnoszenie etyki i godności zawodu adwokata

Palestra 21/2(230), 8-12

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w pracy zawodowej adwokatów braki i usterki rozpoznać i omówić w celu uniknięcia ich w przyszłości.

Byłyby to najważniejsze propozycje, jakie otrzymaliśmy w sprawie wydawania „Palestry”. Opierając się na nich i na własnych doświadczeniach, staraliśmy się skonkretyzować nasze zamierzenie redakcyjne na okres bieżącej kadencji Naczelnej Rady Adwokackiej i uwzględnić w nich potrzebę wprowadzenia pewnych zmian zmierzających do wzbogacenia i urozmaicenia treści naszego miesięcznika. Przy tej okazji pragniemy szczerze podziękować wszystkim Kolegom Dziekanom, którzy przy współudziale swych kolegów-adwokatów nadęstali nam ocenę naszej dotychczasowej pracy redakcyjnej oraz uwagi i propozycje co do tej działalności na przyszłość. Pozwoli to — przy utrzymaniu dotychczasowego poziomu czasopisma — na podniesienie jego przydatności dla praktyki adwokackiej, na wzbogacenie tematyki, zaktywizowanie środowiska adwokackiego do działalności publikacyjnej. Zyska na tym wartość „Palestry”, a przez to i adwokatura, której czasopismo to ma służyć.

Zygmunt Skoczek
Redaktor Naczelny

TADEUSZ SARNOWSKI I WŁADYSŁAW SUTKOWSKI

○ dalsze podnoszenie etyki i godności zawodu adwokata

Problematyka etyki zawodowej adwokata znajdowała się zawsze i pozostaje nadal w centrum zainteresowania organów samorządu adwokackiego. Jest to zrozumiałe, gdyż sprawa kształtowania poziomu etycznego i zawodowego należy do najważniejszych zadań naszej korporacji.

Plenum NRA w dniu 9.VI. 1973 r., kreśląc program kadencyjny na lata 1973-1976 w zakresie etyki zawodu, stwierdziło znaczny postęp w kształtowaniu właściwych postaw etycznych adwokatów oraz coraz większą sprawność organów dyscyplinarnych, wskazując jednocześnie na niewykorzystanie przez organy samorządu i organy dyscyplinarne wszystkich jeszcze możliwości oddziaływania na postawę adwokata, na stworzenie pożądanego klimatu. Nie zyskały jeszcze cechy powszechności wypadki sygnalizowania radom adwokackim sytuacji, w których nieprawidłowa organizacja czy inne negatywne zachowania miały wpływ na dopuszczenie do przewinień.

Marcowe Plenum NRA w roku 1975 poświęcone zostało w całości sprawie dalszego podnoszenia poziomu etycznego i godności zawodu adwokata. W podjętej uchwałie zanalizowano przeobrażenia, którym adwokatura polska uległa w okresie minionych 30 lat zarówno w zakresie swej struktury jak i formy wykonywania zawodu, zaangażowania społecznego, świadomości roli i zadań w społeczeństwie i wymiarze

sprawiedliwości. Najwyższy organ samorządu adwokackiego potwierdził w uchwale, że poziom zawodowy i moralno-polityczny adwokatów stale wzrasta. Ta ocena nakazuje jednak, aby każdy członek korporacji w codziennej swej pracy i działalności troszczył się i dbał o jak najpełniejsze przestrzeganie zasad etyki i godności zawodu, systematycznie je wdrażał w życie, prawidłowo stosował i upowszechniał. Szczególna zaś rola w kształtowaniu właściwych postaw i ocen etycznych przypada zespołom adwokackim i zebraniom zespołów, których mądra koleżeńska rada czy przestroga może w wielu wypadkach uchronić członka zespołu od popełnienia przewinienia. Takie profilaktyczno-wychowawcze oddziaływanie organów zespołów adwokackich i kolegów jest nie tylko ich prawem, ale zgodnie z § 4 Zbioru zasad etyki wręcz obowiązkiem.

Szczególne znaczenie dla pracy organów samorządu adwokackiego w kadencji 1976—1979 ma Plenum NRA, które w dniach 15 i 16 października 1976 r. poświęciło swoje obrady opracowaniu i uchwaleniu programu kadencyjnego samorządu adwokackiego. Wśród zadań kadencyjnych samorządu adwokackiego na pierwszym miejscu wymieniono wszystkie te działania, które zmierzają do uruchamiania i pobudzania czynników wywierających wpływ na wzrost poziomu pomocy prawnej i podnoszenia kwalifikacji zawodowych, na ideowe zaangażowanie adwokata i jego postawę etyczną. Czynniki powyższe odgrywają bowiem decydującą rolę w ocenie społecznej przydatności i rangi zawodu. Szczególnie zaś istotną rolę w działalności adwokata odgrywa jego właściwa postawa etyczna, od której zależy konkretne zachowanie adwokata w działalności zawodowej i pozazawodowej. Adwokat bowiem musi często sam, i to natychmiast, decydować o dopuszczalności i etycznej wartości określonego zachowania. Plenum uznało więc za konieczne zalecić, aby wszystkie organy samorządu adwokackiego, poczynając od zespołów adwokackich, systematycznie poświęcały uwagę dalszemu podnoszeniu poziomu etycznego i godności zawodu, wdrażaniu postaw środowiskowej dezaprobaty dla negatywnych, nagannych postaw.

Kierując się powyższymi wytycznymi uchwał Plenum NRA, organy dyscyplinarne uznały, że działalność komisji dyscyplinarnych nie może być hermetyczna, lecz musi służyć celom bardziej ogólnym, oraz nie może być traktowana tylko represyjnie, lecz równolegle spełniać ważną funkcję wychowawczą i współdziałać z innymi organami samorządu w tym zakresie. W pracy organów dyscyplinarnych musi więc występować element odpowiedzialności za dalsze gruntowanie etyki i godności zawodu. Tematyce tej już na początku ubiegłej kadencji poświęcone zostały dwie narady z udziałem członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej i prezesów WKD oraz jedno zebranie członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej. Wytyczne z tych narad były systematycznie wdrażane w pracy organów dyscyplinarnych, co znalazło swój wyraz w szczególności w tym, że:

- doprowadzono do ścisłego współdziałania komisji dyscyplinarnych z organami samorządu adwokackiego wszystkich szczebli,
- utrzymano więź z zespołami wizytatorów i rzecznikami dyscyplinarnymi w działalności profilaktycznej,
- włączono członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej do konsultacji w naradach wojewódzkich komisji dyscyplinarnych,
- rozpoczęto — z kontynuacją nadal — wydawanie półrocznych informacji o ważniejszych orzeczeniach dyscyplinarnych,
- podjęto szerszą publikację ciekawszych orzeczeń dyscyplinarnych w „Palestrze”,
- włączono członków organów dyscyplinarnych do akcji profilaktycznej polega-

jącej na sygnalizowaniu problematyki zawodowej i etycznej i przejawianiu powszechnej troski o wysoki poziom zawodowy i etyczny.

W kształtowaniu postaw etycznych i podnoszeniu poziomu zawodowego adwokata w ubiegłej kadencji poważną rolę odegrała „Palestra”, organ prasowy Naczelnej Rady Adwokackiej. Jeśli bowiem chodzi o tematykę dotyczącą etyki zawodowej, to przypomnienie samych tylko tytułów poszczególnych opracowań opublikowanych w „Palestrze” już pozwoli uzmysłwić sobie rozległość omawianego tu tematu. Oto niektóre z nich:

- Etyka adwokacka, jako narzędzie kształtowania postaw adwokatów — autor adw. dr Z. Czeszejko,
- Geneza i ewolucja zasad etycznych w polskiej adwokaturze — autor adw. dr Z. Krzemiński,
- Etyka zawodowa w świetle uchwał NRA — autor adw. E. Mazur,
- Profilaktyka dyscyplinarna na tle postępowania skargowego i dyscyplinarnego — autor adw. L. Gluza,
- Wnioski i postulaty w zakresie etyki adwokata na tle postępowania dyscyplinarnego — autor adw. T. Sarnowski,
- Przyczynki do kształtowania postaw etycznych adwokatów — autor adw. dr E. Sindlewski,
- Praktyczne aspekty kształtowania pożądanych postaw etycznych — autor adw. Z. Rogoż.

W zakresie problematyki dyscyplinarnej i orzeczniczej ukazało się na łamach „Palestry” w minionej kadencji — oprócz wymienionych wyżej artykułów — 14 publikacji, niezależnie od ogłoszonych w niej ważniejszych orzeczeń i wyroków dyscyplinarnych Sądu Najwyższego. Pokażne miejsce znalazły tu także informacje i sprawozdania prezesa Wyższej Komisji Dyscyplinarnej, w których zostały przedstawione analityczne dane, wnioski i postulaty w zakresie kształtowania postaw etyczno-zawodowych oraz ważniejsze zagadnienia wyłonione w toku narad prezesów wojewódzkich komisji dyscyplinarnych i członków Wyższej Komisji Dyscyplinarnej.

W dniu 27 listopada 1976 r. odbyła się narada przedstawicieli organów dyscyplinarnych, w której udział wzięli: członkowie Wyższej Komisji Dyscyplinarnej, prezesi wojewódzkich komisji dyscyplinarnych i rzecznik dyscyplinarny NRA oraz jego zastępcy. Poza tym w naradzie uczestniczyli: prezes NRA adw. dr Z. Czeszejko, przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości sędzia Stefan Stelmachowski oraz przedstawiciel Generalnej Prokuratury PRL prokurator Franciszek Rafałowski. Narada poświęcona była problematyce dalszego podnoszenia etyki i godności zawodu zgodnie z programem kadencyjnym w latach 1976—1979. Zagadnienia etyki i godności zawodu omówione zostały w referacie prezesa WKD, a te same zagadnienia na tle orzecznictwa dyscyplinarnego — w referacie wiceprezesa WKD. W dyskusji, jaka się rozwinęła w związku z wygłoszonymi referatami, zwracano uwagę na wiele czynników charakteru obiektywnego i psychologicznego, które mają istotny wpływ na kształtowanie postawy etyczno-zawodowej adwokata i powinny być uwzględnione w pracy organów samorządu. Wypowiedzi, jakie padły w toku tej dyskusji, pozwoliły na wysunięcie wniosków dotyczących pracy organów samorządu i umożliwiających zarazem wyodrębnienie tych wycinków działalności, które mogą mieć istotny wpływ na dalsze podnoszenie etyki i godności zawodu, a do których między innymi należałoby zaliczyć następujące rodzaje tej działalności:

- 1) Chodzi przede wszystkim o właściwe szkolenie młodych kadr, tj. aplikantów adwokackich. W programach szkolenia i praktycznych zajęciach konieczne jest

dlatego szersze niż dotychczas uwzględnienie zasad etyki i godności zawodu oraz egzekwowanie od aplikantów adwokackich ścisłego stosowania i przestrzegania Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu. Duże znaczenie w zakresie prawidłowego szkolenia aplikantów adwokackich będzie też miał właściwy system patronatu.

- 2) Praktyka wykazuje, że z reguły im wyższy poziom zawodowy reprezentuje adwokat, tym większe jest jego poczucie etyki, godności zawodu i sumiennosci. W związku z tym szerokie stosowanie samokształcenia, doskonalenia zawodowego i różnych form kształtowania odpowiedniego poziomu zawodowego przez organy samorządu jest jednym ze środków do dalszego podnoszenia poziomu etycznego i godności zawodu.
- 3) W przestrzeganiu i podnoszeniu norm etyki i godności zawodu przez adwokata duży nacisk należy położyć na czynniki natury subiektywnej, a mianowicie na:
 - a) poczucie społecznej przydatności w zawodzie i poczucie własnej godności oraz zachowanie odpowiadające tej godności,
 - b) wartościowanie i ocenianie własnego postępowania i zachowania w pracy zawodowej w stosunku do organów wymiaru sprawiedliwości, w stosunku do społeczeństwa, kolegów, w życiu osobistym, w działalności społecznej itp. oraz kształtowanie właściwej postawy etycznej zgodnej z zasadami Zbioru zasad etyki adwokackiej i godności zawodu.
- 4) Należy stale pamiętać o tym, że duży wpływ na kształtowanie właściwej postawy etycznej ma reakcja i opinia organów samorządu adwokackiego, środowiska korporacyjnego oraz indywidualnych adwokatów, a przede wszystkim członków danego zespołu adwokackiego, na każde naruszenie zasad etyki adwokackiej i godności zawodu.
- 5) W pracy organów samorządu w omawianym zakresie baczna uwaga musi być poświęcona trosce o właściwy dobór i prawidłowe pełnienie funkcji przez kierownika zespołu adwokackiego, o należyłą organizację i kontrolę pracy zespołów adwokackich, o odpowiednie warunki lokalowe, wyposażenie techniczne zespołów i adwokatów oraz o prawidłowo ustalone zasady wynagradzania za pracę adwokata.
- 6) Praktyka wykazuje, że stosunkowo rzadkie są wypadki naruszania norm etycznych przez aktywnych działaczy samorządowych, społecznych i politycznych. W związku z tym dalsza aktywizacja członków korporacji w tym względzie jest nie tylko uzasadniona, ale wręcz niezbędna.

W dyskusji podkreślono ponadto szczególną rolę zebrań zespołów adwokackich i kierowników zespołów adwokackich w realizacji zadań samorządu w dziedzinie kształtowania właściwych postaw i dalszego podnoszenia etyki i godności zawodu. Działalność tych organów ma duże znaczenie również w sferze działania profilaktycznego. Pożądane jest, zdaniem dyskutantów, dokonywanie przez zebrania zespołów okresowych ocen pracy i poziomu etycznego członków zespołu adwokackiego oraz stosowanie w wypadkach uzasadnionych właściwych środków profilaktycznych (np. wykonywanie szczególnego nadzoru przez kierownika, zwrócenie uwagi, pouczenie, a w wypadkach poważniejszych wykroczeń — nawet udzielenie ostrzeżenia).

Omawiając rolę organów dyscyplinarnych w realizacji zadań samorządu stwierdzono, że komisje dyscyplinarne i rzecznicy dyscyplinarni powinni zwrócić szczególną uwagę i zwiększyć aktywność właśnie w dziedzinie działalności profilaktycznej. Na kształtowanie postawy etycznej członków izby adwokackiej ma poza tym duży wpływ wzorowa postawa etyczno-zawodowa członków organów dyscyplinarnych,

trafne orzecznictwo dyscyplinarne, publikacje dotyczące tematyki etyczno-zawodowej oraz właściwa i szybka reakcja tych organów na jakiegokolwiek naruszenie norm etycznych i godności zawodu.

Z przedstawionej wyżej narady i dyskusji można generalnie wyciągnąć wniosek, że kształtowanie właściwych postaw i dalsze podnoszenie etyki adwokackiej i godności zawodu zależy od prawidłowego wykonywania zadań przez organy samorządu, a także od umiejętności wytworzenia silnego poczucia więzi i odpowiedzialności indywidualnej i zbiorowej u poszczególnych członków korporacji za właściwy poziom zawodowy i postawę etyczną. Jest to najprawidłowsza droga wiodąca do zdobycia wysokiej rangi dla zawodu adwokata w pełnieniu usług na rzecz całego społeczeństwa oraz dla wymiaru sprawiedliwości.

ELŻBIETA PALUSZKIEWICZ

Przemiany w zasadach testamentowego dziedziczenia gospodarstw rolnych

Artykuł dotyczy wykładni art. 1065 k.c. w brzmieniu ustalonym przez ustawę z dnia 26 października 1971 r. (Dz. U. Nr 27, poz. 252). Autorka wypowiada pogląd, że w porównaniu z dawnym art. 1065 k.c. przepis ten wyłącza od testamentowego dziedziczenia gospodarstwa rolnego jedynie osoby wymienione w pkt 3 i 4 § 1 art. 216 k.c., które nie należą do kręgu spadkobierców ustawowych po danym spadkodawcy.

I. UWAGI WSTĘPNE

Artykuł 1065 k.c. w pierwotnym swym brzmieniu regulował problem testamentowego dziedziczenia gospodarstw rolnych w sposób dość jednoznaczny: do dziedziczenia gospodarstwa rolnego w drodze testamentu mogła być powołana ta osoba, która odpowiadała warunkom przewidzianym dla spadkobierców ustawowych. Przepis ten został potem znowelizowany ustawą z dnia 26 października 1971 r. i w przeciwieństwie do poprzedniego brzmienia nie reguluje wprost zagadnienia testamentowego dziedziczenia gospodarstw rolnych przez osoby fizyczne, które należą do kręgu ustawowych spadkobierców gospodarstwa rolnego po danym spadkodawcy.¹ Brak jest również w tytule X księgi IV kodeksu cywilnego wyraźnej podstawy normatywnej, która by dawała w sposób niewątpliwy odpowiedź na to, czy i w jakiej sytuacji osoby te mogą być skutecznie powołane do takiego dziedziczenia na podstawie testamentu. Mimo że gramatyczna wykładnia art. 1065 k.c. prowadzi do

¹ Zdanie pierwsze znowelizowanego art. 1065 k.c. brzmi: „Osoba, która nie jest powołana z ustawy do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, może na podstawie testamentu dziedziczyć je w całości lub części, jeżeli w chwili otwarcia spadku odpowiada warunkom określonym w art. 216 § 1 pkt 1, 2 lub 5 k.c.”.